

Okumak

– Halit YILDIRIM · 30 Ekim 2011

İlim ilim bilmektir, ilim kendin bilmektir
Sen kendin bilmezsen, ya nice okumaktır
Yunus Emre

Giriş

İlk emri "oku" olan ve "hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu" diye bizleri okumaya teşvik eden bir dinin mensupları olarak üzerimize farz olan okuma işini ne kadar yerine getiriyoruz acaba?

Okulların yeni bir öğretim yılına merhaba dediği şu günlerde geçmişe nazaran daha geniş imkânlarla sahip olan gençliğimiz neler okuyor? Ya da daha doğrusu ne kadar okuyor acaba?

Okul ihtiyaçlarını görmek için hangi kırtasiyeye girerseniz girin kendinizi envai çeşit defter, kitap, araç gereçlerden müteşekkil bir çiçek bahçesine girdim zannediyorsunuz. İnsanın yeniden talebe olası geliyor. Ama çocuklarımızda bu maalesef bu sevgiyi ve bu heyecanı göremiyoruz.

Şair ve yazar Mustafa Özçelik'in deyimiyle "kitaplı bir medeniyetin insanları kitaptan ayrı düşmüş" durumdadır.

Okumalıyız... Düşünmeliyiz... Yeteneğimiz varsa, birikimimiz varsa yazmalıyız. Bu üç fil iç içe geçmiş halkalar gibidir. Hatta bir üçgenin köşeleri gibidir. Birisi olmazsa diğerinin anlamı da olmaz imkânı da... Zira okumak düşünmeyi, düşünmek de yazmayı tetikler. Okumayan insanlar kendilerini sözlü olarak bile ifade etmekte zorlanırlar.

İnsan yaratılışının gayesi üzerine bir hayat kurmak zorundadır. Bu gaye ile yaşayan insan okuma ihtiyacı hisseder. Zira bu gayeye ulaşmanın derdinde, ıstırapında olan insan, derdinin çaresini kitaplarda aramaya başlar. Deştikçe korlaşan ateş misali bu çile yüreğinde tandıra döner ve sonunda içindeki feryadı yazarak dışına vurur. Sesine ses, kendine yoldaş arar.

Neden Okumalıyız?

Okumak; bu günü anlamak için mazinin kapılarından, atinin ufuklarına seyahat etmektir. Bugün kullandığımız bilgiler, taşıdığımız fikirler; insanlık tarihi boyunca yaşanan tecrübeler ve çalışmaların sonucunda elde edilmiştir. Yaşanılan tecrübeler, gelinen ilmi ve fikri seviye sonucunda yanlışlar ayıklanarak, doğrular gelişerek nesilden nesile aktarılmıştır. İşte bu fikir ve bilgiler bizlere âdemiyetin kurduğu medeniyetlerin birer mirasıdır. Medeniyetin temeli olan kitapları okumak; bu mirastan yararlanmak demektir. Okumayan toplumlar atalarının ve insanlığın mirasını reddetmiş sayılır. Okumak, insanın şahsiyetini hizaya sokan bir disiplindir. Nefsi dizginlemektir bir bakıma... Başlangıçta okumak bir eziyet iken daha sonra bir marifete ve en sonunda da bir sanata dönüşür. Hayatın başıboşluk olmadığını farkına vardırın, ona anlam kazandıran kutsal bir eylemdir.

Sadece gençler değil okuması gerekenler... Yediden yetmişe her yaşta insanın okuması gerekiyor. Zira önderimiz efendimiz Hz. Peygamberimiz "Utlubül ilme minel mehdî, ilel lahdî" yani beşikten mezara kadar ilim öğrenin diye emir buyurmuş.

Bedenin açlığını yemekle giderirken ruhun açlığını da okumakla giderebiliriz. Zira okumak daha şümüllü

anlamıyla insanın kendisini bilmesi, kendini ve mutlak hakikati keşfetmesidir. Bu kendini bilmeklik ve keşfediş Yunus'un deyimiyle insanı Rabbini bilmeye götüren en kestirme yoldur. Bu gaye için yapılan okuma fiili bir ibadettir. Yoksa okumuş olmak için okumak vakit israfı ve beyhude bir çırpınıştır. Okumanın gayesi insanın ruhunu anlamaktır. İnsanın bunu yapabilmesi için her yönüyle hayatı ve insanı öğrenmesi gerekir. Bunun için tek taraflı okumak maksada götürmeyecektir ve hakikat yolunda tek ayakla yol almaya çalışmak olacaktır.

Okumak sıradanlığa ve sömürülmeye karşı bir direnmedir. En ulvi anlamıyla kul prangasından kurtularak Hakka teslim olmak demektir.

Ancak bu söylenenlerin yanı sıra "her şey okunmalı mıdır" sorusu da akla gelebilir. Elbette ki hayır...

Faydalıyı seçmek, muzırdan uzak durmak zorundayız. Okuduklarımız dünyamızı aydınlatmalıdır.

Dünyamızı kirleten, karartan kitaplar da okunmamalıdır. İlmi kıymeti olan, fikri gelişmeye katkıda bulunan, ahlaki değerlere ters düşmeyen eserler okunmalıdır.

Okuduklarını yaşantısına aksettiremeyen, davranışlarında müspet bir değişim yaşayamayan kişi sadece okumuş olmak için beyhude zaman kaybeden ziyankâr bir kişidir. Her bulduğumuz kitabı okumaya ne gerek vardır ne de imkân... Zira okumak bilgi hamallığı demek değildir. Ancak tek taraflı okumak bize bir şey kazandırmaz, gözümüzü kör ederek sağlıklı düşünmemizi engeller.

Neden Az Okuyoruz?

Bu soruyu sorduğumuzda aldığımız cevapların en başında ekonomik sebepler gelmekte... Aslında bundan başka psikolojik ve sosyolojik sebepler de vardır.

Ortalama bir eğitim seviyesine sahip birçok insan "kitapların pahalı" olduğunu ileri sürerek kendilerine iyi bir bahane bulmaktalar. Gerçekten de bazı kitapların fiyatları abartılı bir şekilde çok yüksek... Ancak genel olarak eğitime daha fazla kaynak ayrılmasıyla, kitap konusunda vergilerin azaltılması bu sorun bir nebze çözülebilir.

Ancak günümüzde birçok kitap da maliyetine satılmakta... Bu yüzden bazı alışkanlıklarımızdan fedakârlık ederek de okuyabiliriz. Örneğin bir paket sigaranın ortalama 5 TL olduğu günümüzde sigaranın sağlığa olan zararı büyük harflerle paketin üzerinde "SİGARA ÖLDÜRÜR" gibi birçok sloganla yazılmasına rağmen bu alışkanlıktan vazgeçmeyen bir yığın insan var. Günde en az sigara içen kişinin bir paket içtiği varsayılırsa ayda 30 paket sigaranın ederi 150 TL yi bulmakta... Eğer o evde bir kişi daha sigara içiyorsa bu miktar 300 TL ye çıkıyor. Ya da bir diğer şekliyle iki paket tüketiliyorsa bu miktara çıkılıyor. Şimdi ortalama haftada bir kitap sırf bu sigaraya verilen paradan tasarruf edilerek alınamaz mı?

Elbette ki alınır. Bir kitap bir haftada okunur mu? Elbette okunur. Yani bir evde ayda dört kitap sigaraya verilen paradan tasarruf edilerek o evde bulunan okuma yazma bilen herkes tarafından okunabilir. Zaman bulamadığını iddia eden birçok kişi de saatlerce kahvehane köşelerinde vaktini öldürürken, günde bir saatlik bir fedakârlık yapmayı aklına bile getiremez.

Kitap okunmamasının asıl sebeplerinden birisi topluma kitap okuma alışkanlığının kazandırılmamış olması gelmekte... Böyle bir kültürel alışkanlık yerleşmemiş toplumumuza... Bu belki eğitim sistemimizin bir eksikliği, artık gücünü kaybeden yasakçı zihniyetin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Bu gün ders kitaplarından başka kitap tanımayan bir kitle ile karşı karşıyayız. Zira bu kitle ezberciliğe dayalı, test usulü ölçmenin temel alındığı eğitim sistemimizin mahsulüdür. Eğitim ve öğretim kavramları

birbirinin yerine kullanılmakta... Edebiyat dersi biyografilere, matematik dersi formüllere, fizik kimya dersleri tanımlara, tarih dersi ise kronolojiye feda edilmiş durumda... Test sistemi; daha kolay yoldan, kestirme yoldan hedefe ulaşmayı öğretiyor. Belirli kalıpları ezberleterek sathi bilgilerle işi götürmeyi vazediyor. Oysa ezbercilik sömürü düzeninin bir metodudur ve insanları düşünmekten, üretmekten alıkoymak için kasıtlı olarak geliştirilmiş bir sistemdir. Düşünmeyen, fikir üretmeyen insanlar sadece tüketirler, düzeni bozarlar, yapıları yıkarlar. Siyaset ve ideoloji bezirgânları fikir üretmeyen, muhakeme ve muhasebe yapamayan bu insanları koyun gibi güder.

Magazin ve aktüaliteyi bilginin, fikriyatın yerine idame ettirmeye çalışan sistem maalesef üreten değil tüketen, düşünen değil eyyamcı bir nesil inşa etmekte... Toplumun, büyük kesimi ise maişet derdine düşmüş, hayatın acımasız girdabında bir gün daha fazla nefes almak kavgasını vermekte... Bu kesimden de zaten bir şey beklemek haksızlık olur.

Günümüzde bilginin ve bilgi sahiplerinin, fikirlerin ve fikir sahibi olanların kıymetinin olmaması da bu yarayı derinleştiren bir başka sebep... Emek, bilgi ve birikim istemeyen birçok meslek allanıp pullanarak basın aracılığıyla genç dimağlara empoze edilmekte. Çok para kazanmak ve bunu en kolay yoldan kazanmak hedef olarak kabul edilirse insanlardan okumalarını beklemek işte o zaman lüks ve hatta imkânsız olur.

Toplumun milli ve manevi değerlerini hiçe sayan, ona yabancılaşan yazarlar da toplumla kitabın buluşmasını engellemekte adeta kitapla okur arasında duvarlar örmektedir. İnsanlara tepeden bakan bir anlayış kitaplaştığında elbette ki bir tepki olarak okunmayacaktır. Yıllarca milletimizin tarihine, milli ve manevi değerlerine yapılan kitabi saldırılar insanımızı okumaktan soğuttu ve nefret eder hale getirdi. Her şeye rağmen günümüzde öğrenciler, öğretmenler, akademik çalışmalarda bulunan zorunlu bir kesimin dışında en çok okuyanlar yazarlardır dersek mübalağa etmiş olmayız. Halit Yıldırım